

INVESTIȚIILE ȘI RISCURILE LA NIVEL DE ÎNTREPRINDERE

Constantin SAMANATI

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: Prin investiții managerul sau investitorul speră să-și crească veniturile, viitorul firmei depinzând de acestea. Însă, procesul investițional se derulează într-un mediu incert, și poate expune firma la riscuri majore. În această lucrare am prezentat relația dintre tipul investiției și nivelul riscului, tipurile de risc și influența lor asupra firmei.

Cuvinte cheie: investiție, întreprindere, risc, capital, faliment.

Investițiile din cadrul oricărei întreprinderi, reprezintă suportul material de dezvoltare a ei. Ele stau la baza creșterii factorilor de producție. Creșterea randamentului tehnic și economic al utilajelor, diversificarea producției, sporirea capitalului fix și circulant, sunt datorate consumului de resurse financiare, alocate în cadrul întreprinderii sub formă de investiții.

Factorul cel mai important în punerea în aplicare efectivă a proiectului de investiții este finanțarea, adică, capacitatea proiectului de a atrage resursele financiare necesare în condiții acceptabile și pentru a asigura întoarcerea lor la rata de rentabilitate, adecvate la riscurile proiectului. Deosebit de relevant, este această formulare de întrebări pentru proiectele de investiții în contextul instabilității financiare a întreprinderilor.

Clasificarea investițiilor[7]:

În dependență de termenul plasării distingem investiții pe termen lung, mediu și scurt.

- *Investiții pe termen lung* caracterizează plasamentul de capital pe un termen mai mult de trei ani.
- *Investiții pe termen mediu* reprezintă plasamentul capitalului pe termen de la un an la trei ani.
- *Investiții pe termen scurt* caracterizează plasamentul de capital pe termen de până la un an.

Activitatea investițională este una din importanțele activități din întreprindere. Prin *activitate investițională* se subînțelege un șir de acțiuni de plasare a investițiilor, cu scopul de a obține profit și/ sau de a atinge un efect economic [1].

Din punct de vedere al naturii investițiilor se pot distinge[1]:

1. investiții de capital sau *reale* ;
2. investiții de portofoliu sau *financiare* ;

Investițiile de capital sau *reale* includ cheltuielile legate de crearea, reproducerea și procurarea fondurilor fixe (construcția nouă, extinderea, reconstrucția și reutilizarea tehnică) numite pe scurt investiții capitale, precum cheltuielile legate de majorarea stocurilor de materiale a mijloacelor circulante.

Investițiile de portofoliu sau *financiare* cuprind sumele alocate în active necorporale sub forma unor drepturi de autor, mărci de comerț, brevete, embleme comerciale, licențe, patente, programe informaționale precum și cheltuieli legate de formarea personalului de exploatare și cele de constituire, cheltuieli de publicitate și reclamă, instrumente financiare de valoare concretizate în titluri de participare sau împrumuturi pe termen lung (acțiuni, obligațiuni, titluri de stat, valută, depozite bancare, obiecte de tezaur).

În cadrul evidenței statistice investițiile sunt grupate doar în două grupe mari:

I. investiții în active nefinanciare ce includ: investiții în capital fix, investiții pentru majorarea stocurilor materiale a mijloacelor circulante, investițiile în active nemateriale, investiții în alte active nefinanciare (cheltuieli pentru procurare în proprietate a terenurilor, a obiectelor de protecție a mediului și altor active nefinanciare)

II. investiții financiare.

Investițiile corporale au o mai mare importanță pentru dezvoltarea întreprinderii.

Analiza investițiilor corporale depinde în mare măsură de tipul acestor investiții, totodată, și de problema ce stă în fața întreprinderii ce se va rezolva cu ajutorul acestor investiții. Prin această prismă de idei, investițiile se pot grupa astfel:

În funcție de obiectivul urmărit prin realizarea proiectului întocmit[1]:

1. *investiții în obligațiunile statului* – investițiile de plasament în obligațiuni emise de stat, în împrumuturi pe termen lung, a caror rata de dobândă rămâne constantă;
2. *investiții de înlocuire sau de menținere-vizează*, care au ca destinație înlocuirea activelor fixe datorită uzurii fizice și morale;

3. *investiții de productivitate*, realizate cu scopul creșterii performanțelor tehnice, îmbunătățirii echipamentelor de producție existente, astfel reducând costurile de producție asigurând creșterea productivității;

4. *investiții de dezvoltare (expansiune)* care au drept scop creșterea capacităților de producție (extinderea sau dezvoltarea întreprinderilor existente, diversificarea activității crearea de noi întreprinderi etc.) ca urmare a creșterii cererii pentru produsele existente sau pentru lansarea de noi produse;

5. *investiții în cercetare și inovații* - care se realizează în domeniul cercetării, dezvoltării sau ameliorarea climatului de muncă.

Motivul pentru care sunt clasificate astfel investițiile este nivelul diferit de risc la care sunt asociate.

Firmele sunt afectate de incertitudine, prin urmare, de riscuri și pierderi. Surse ale incertitudinii sunt toate etapele de reproducere. Incertitudinea în afaceri poate oferi profit sau pierdere.

Incertitudinea este situație în care rezultatele unei decizii nu sunt certe. Ea este sursă a riscului. Raționalizarea acțiunilor și deciziilor manageriale nu constau în evitarea situațiilor de risc și incertitudine, ci în controlul și a consecințelor lor prin reducerea incertitudinii la un nivel optim situației.

Deseori termenii *risc* și *incertitudine* sunt folosiți pentru a exprima același lucru, dar conform literaturii de specialitate [2], între ei există o diferență semnificativă. În viziunea autorului, deosebirea dintre risc și incertitudine este dată de faptul că în cazul riscului se cunoaște probabilitatea fiecărei alternative posibile, în timp ce în situațiile de incertitudine probabilitățile alternativelor sunt necunoscute.

Starea de certitudine exprimă o siguranță a deciziei, fiind cunoscute fenomenele și factorii economici de influență. Din punct de vedere matematic și anume a teoriei probabilităților înseamnă o probabilitate de apariție și evoluție a aceluși fenomen economic egală cu 1. În viața social-economică această stare este greu de întâlnit.

Starea de risc este cazul când probabilitatea apariției fenomenului economic este mai mare decât 0, dar mai mică decât 1.

Starea de incertitudine reprezintă un grup de factori neidentificați sau imprevizibili ca moment de apariție și manifestare sau chiar dacă sunt identificați și previzibili sunt foarte instabili, probabilitatea lor fiind 0.

Relația dintre tipul investiției și nivelul riscului este prezentată în Figura 1.1.

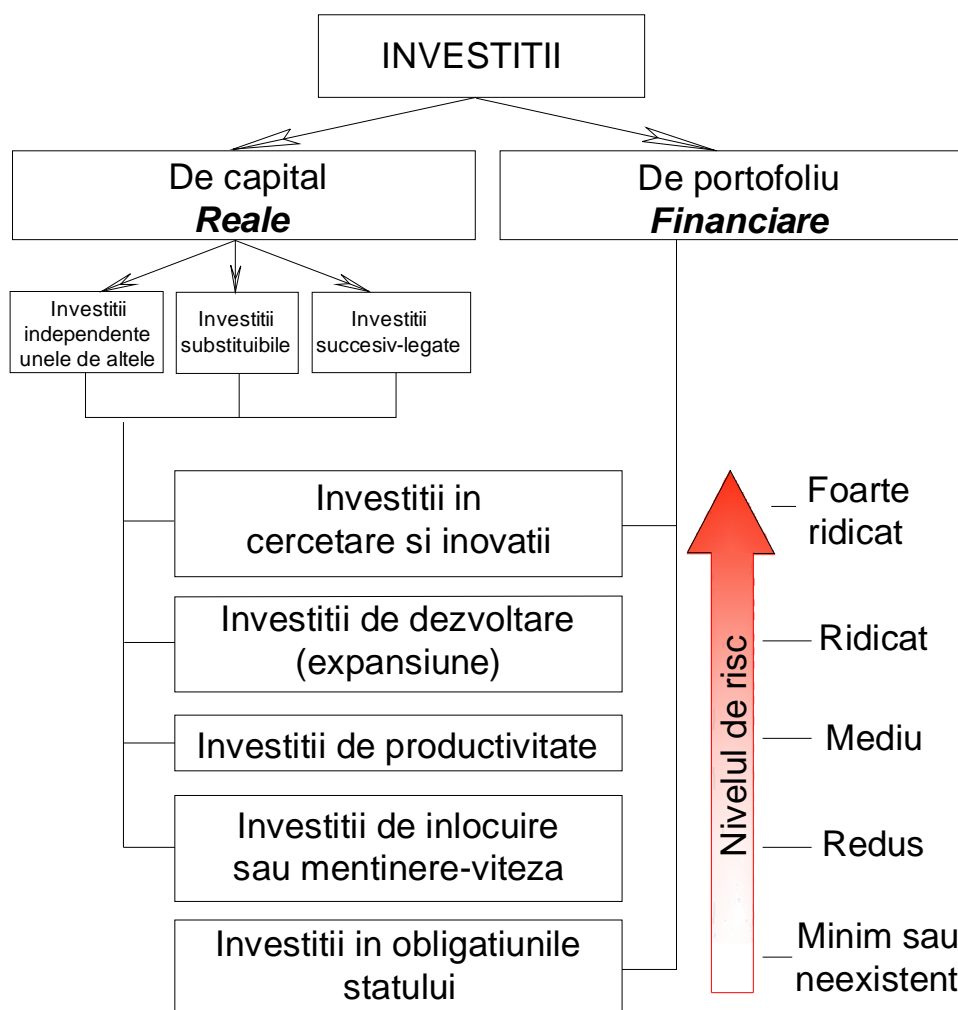

Figura 1. Clasificarea investițiilor și relația dintre tipul investiției și nivelul riscului
Sursă: [1]

Investițiile în activele reale pot fi, de asemenea, reprezentate sub următoarea formă:

1. *Investiții independente unele de altele* – la alegerea unui proiect investițional nu se exclude și alegerea altuia.
2. *Investiții substituibile* - alegerea unui proiect investițional va exclude alegerea altuia. De obicei, acest lucru se întâmplă atunci când există două modalități alternative de soluționare a aceleași probleme. Acest lucru este important, având în vedere situația când sursele de finanțare a investițiilor sunt limitate.
3. *Investiții succesiv legate*. Investițiile mari în echipamente și utilaje în general dau naștere la investițiile ulterioare cu durată de câțiva ani, care trebuie luate în considerare atunci când se ia decizii de a se investi.

Tipuri de risc

Activitatea investițională presupune și risc. În ceea ce privește *riscurile investiționale*, ele se împart în:

1. Riscul de pierdere a profitului ;
2. Riscul scăderii rentabilității ;
3. Riscul pierderilor financiare ;

Riscul de pierdere a profitului – este riscul apariției pierderii financiare indirecte, ce pot apărea din cauza neexecutării unor lucrări sau acțiuni (cum ar fi: reutilarea tehnică, extinderea producerii...)

Tabelul 1. Relația dintre tipul investiției și nivelul riscului proiectului și influența asupra firmei

Tipuri de investiții	Nivelul riscului proiectului	Influența asupra firmei
1. <i>investiții obligatorii</i>	Minim sau inexistent	Slabă sau inexistentă
2. <i>investiții de înlocuire sau de menținere-vizează</i>	Redus	Comparabilă cu activitatea firmei
3. <i>investiții de modernizare</i>	Mediu	Sensibilă
4. <i>investiții de dezvoltare</i>	Ridicat	Importantă
5. <i>investiții strategice</i>	Foarte ridicat	Foarte ridicat

Sursă: [1], adaptat de autor

Riscul scăderii rentabilității – este cauzat de micșorarea venitului din dobânzi, dividende, depuneri bancare și credite. La rîndul său el poate fi de două feluri:

a) *Riscul procentual*- sunt pirederi ale investitorilor datorită micșorării dividendelor pe acțiunile deținute, a dobînzilor la obligațiuni, certificate și alte hîrtii de valoare.

b) *Riscul creditar* - este pericolul ce apare în urma neachitării împrumutului și dobînzii. Totodată se referă la riscul emitentului hîrtilor de valoare, în cazul neachitării datoriei. Riscul creditar poate fi atribuit și la riscurile pierderilor financiare.

Riscul *economico-financiar* este datorat imprevizibilității mersului economic, evoluției cursului valutar, a ratei dobînzii, a fiscalității și a altor factori, ca rezultat avînd urmări de ordin financiar ale riscului de investiții. Acest lucru se explică prin faptul că un proiect de investiții desi produce modificări ale parametrilor economici ai firmei (cifra de afaceri, costuri, productivitate, etc.) nu poate influența mersul economic general în sectorul respectiv, datorita unor factori exogeni pe care nu-i poate modifica (concurența, restricțiile legislative, inflația, etc).

Riscul pierderilor financiare – se clasifică în :

a) *Riscul de ruină sau faliment* – este datorată faptului alegerii incorecte a proiectului investițional, avînd urmări ca pierderea totală a capitalului statutar și incapacitatea achitării datoriilor.

b) *Riscul selectiv* (lat. *selectio* – alegere, selecție) – faptul se datorează alegerii incorecte a variantelor de investiții, a hîrtilor de valoare în raport cu alte tipuri din portofoliul investițional.

c) *Riscul bursier* – reprezintă riscul de pierdere din tranzacții la bursă, fluctuațiile ratei dobînzii, cursului valutar...

Concluzii

Activitatea investitională implică situații de risc și incertitudine. Odată cu modernizarea echipamentelor, diversificarea activității ori crearea de noi întreprinderi crește gradul de risc datorită expunerii la evenimente deseori imprevizibile ale pieței, furnizorilor, a proceselor tehnologice implimentate pentru prima dată.

Bibliografie

1. Albu S., Capsîzu V., Albu I. *Eficiența investiției*. Chișinău: Centrul Editorial-poligrafic al USM, 2009. 140p.
2. Ciocoiu N.-C. *Managementul riscului în afaceri și proiecte*. București: ASE, 2006. 260 p.
3. *Dicționar de economie* (ediția a doua). București: 2001. 520p.
4. *Legea Republicii Moldova Nr.81-XV din 18 martie 2004*; (Monitorul Oficial, 23 aprilie 2004, nr.64-66, p. I, art. 344).
5. Зимин И.А. *Реальные инвестиции. Учебное пособие*. Москва; [Ассоция авторов и издателей 'ТАНДЕМ'](#). – : ЭКМОС, 2000. – 304 с.
6. Игошин Н.В.; *Инвестиции. Организация управления и финансирование: Учебник для вузов*. Москва; ЮНИТИ, 1999. 413 с.;